

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 406/09-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. decembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti A., s. r. o., B., zastúpenej Advokátskou kanceláriou C., s. r. o., B., konajúcej prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. P. Č., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 51 Ústavy Slovenskej republiky rozhodcovským rozsudkom Medzinárodného obchodného rozhodcovského súdu v Bratislave sp. zn. 12/2008 z 24. februára 2009, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti A., s. r. o., **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. apríla 2009 doručená sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej Advokátskou kanceláriou C., s. r. o., B., konajúcej prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. P. Č., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v

spojení s čl. 51 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodcovským rozsudkom Medzinárodného obchodného rozhodcovského súdu v Bratislave (ďalej len „rozhodcovský súd“) sp. zn. 12/2008 z 24. februára 2009.

Zo sťažnosti a z pripojenej dokumentácie vyplýva, že 24. februára 2009 (sťažovateľ v sťažnosti uvádza dátum „24. 2. 2008“, z priloženej dokumentácie zjavne vyplýva, že správne má byť „24. 2. 2009“, pozn.) vydal rozhodcovský súd v právnej veci žalobcu H., s. r. o., B. (ďalej len „žalobca“), proti sťažovateľke o zaplatenie 42 990 € rozhodcovský rozsudok pod sp. zn. 12/2008. Na základe označeného rozsudku je sťažovateľka (v rozhodcovskom konaní v postavení žalovanej) povinná zaplatiť sumu 42 990 € a úrok z omeškania vo výške 8,5 % p. a. z dlžnej sumy od 6. októbra 2008 do zaplatenia, a to všetko do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozhodcovského rozsudku. Súčasne bola sťažovateľka zaviazaná zaplatiť náhradu trov rozhodcovského konania a trov právneho zastúpenia žalobcu. Predmetný rozsudok bol sťažovateľke doručený 26. februára 2009.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

«Rozhodcovský súd podľa § 26 ods. 2 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej aj len ako „Zákon o rozhodcovskom konaní“) pripravuje a vedie rozhodcovské konanie v súlade s pravidlami dohodnutými účastníkmi rozhodcovského konania (v predmetnom prípade podľa zásad spravodlivosti). Rozhodca je povinný pripraviť a viesť konanie podľa svojej úvahy, vždy však tak, aby sa skutkový stav zistil úplne, rýchlo a hospodárne.

Rozhodcovský súd vykonáva len dôkazy navrhnuté účastníkmi rozhodcovského konania, pričom pri vykonávaní dokazovania rozhodcovský súd uváži výber a spôsob vykonania dôkazov podľa ich možného prínosu k objasneniu sporu. Ak rozhodcovský súd podľa § 27 ods. 3 zákona o rozhodcovskom konaní nemôže zabezpečiť vykonanie dôkazu sám, požiada o to súd.

V predmetnom rozhodcovskom konaní sa sťažovateľ (v rozhodcovskom konaní žalovaný) vyjadril k žalobe svojím podaním zo dňa 6. 10. 2008. V rámci tohto podania sťažovateľ poukázal (o. i.) na

(i) zákonné povinnosti Žalobcu v rozhodcovskom konaní podľa § 10 ods. 2 zákona č. 340/2005 Z. z. o sprostredkovaní poistenia a sprostredkovaní zaistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (V súvislosti so sprostredkovaním poistenia sprostredkovateľ poistenia nesmie poskytovať klientovi výhody finančnej povahy, hmotnej povahy alebo nehmotnej povahy, na ktoré klient nemá právny nárok. Za takéto výhody sa nepovažuje poskytnutie drobných reklamných predmetov) a na jeho konanie v rozpore s predmetným ustanovením (str. 3 podania sťažovateľa ako žalovaného v rozhodcovskom konaní zo dňa 6. 10. 2008);

(ii) svoje právo podľa článku V bod 4 zmluvy o obchodnom zastúpení pre pozíciu Manažér obchodnej skupiny – PO zo dňa 1. 7. 2008 uzatvoreniu medzi sťažovateľom a Žalobcom v rozhodcovskom konaní (ďalej aj len ako „Zmluva“) na jednostranné zadržanie provízie až na obdobie 6 kalendárnych mesiacov, ak je s ohľadom na okolnosti uzatvorenia poistných zmlúv zrejmé, že ide alebo môže ísť o konanie v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi alebo o konanie za účelom získania nezákonného alebo neoprávneného prospechu (str. 4 podania sťažovateľa – žalovaného v rozhodcovskom konaní zo dňa 6. 10. 2008);

(iii) zánik nároku na províziu (str. 3 podania sťažovateľa ako žalovaného v rozhodcovskom konaní zo dňa 6. 10. 2008);

(iv) tvrdenia p. B. (táto osoba uzatvorila so sťažovateľom poistnú zmluvu) o protizákonnom konaní Žalobcu v rozhodcovskom konaní (str. 4 podania sťažovateľa ako žalovaného v rozhodcovskom konaní zo dňa 6. 10. 2008).»

Podaním z 22. januára 2009 sťažovateľka predložila rozhodcovskému súdu tieto dôkazy, resp. navrhla ich vykonanie:

„(i) kópia anonymného podania fyzickej osoby, ktorá uvádza podozrenie na nesúlad obchodných aktivít Žalobcu v rozhodcovskom konaní so všeobecne záväznými právnymi predpismi;

(ii) návrh na vypočutie svedka (p. D. M.) prípadne návrh na vyžiadanie si čestného prehlásenia zo strany p. B.“

Sťažovateľka tvrdí, že rozhodcovský súd sa vo svojom rozsudku (v jeho odôvodnení) nezaoberal

„(i) porušením zákonných povinností Žalobcu v rozhodcovskom konaní a nevysvetlil, prečo nepovažuje jeho konanie za rozporné s predmetným ustanovením § 10 ods. 2 zákona č. 340/2005 Z. z. o sprostredkovaní poistenia a sprostredkovaní zaistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov;

(ii) zánikom nároku na províziu a teda neexistenciou nároku Žalobcu v rozhodcovskom konaní na províziu, na ktorú nárok zanikol v súlade s dohodou zmluvných strán v zmysle Zmluvy;

(iii) anonymným podaním, ktoré uvádzalo podozrenie na nesúlad obchodných aktivít Žalobcu v rozhodcovskom konaní so všeobecne záväznými právnymi predpismi“.

Sťažovateľka ďalej tvrdí, že rozhodcovský súd nevykonal ďalšie ňou navrhované dokazovanie (návrh na vypočutie svedka D. M., návrh na vyžiadanie si čestného vyhlásenia zo strany pani B., prípadne svedectvo regionálnej riaditeľky pre oblasť Banská Bystrica) a nevysvetlil dôvody, pre ktoré nepokladal tieto dôkazy za potrebné vykonať.

Podľa názoru sťažovateľky vykonanie navrhovaných dôkazov mohlo výrazným spôsobom napomôcť k úplnému zisteniu skutkového stavu podľa § 26 ods. 2 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“). V danej veci nemohol byť teda v dôsledku nevykonania dôkazu dostatočne zistený skutkový stav.

Sťažovateľka namieta, že nebolo prihliadnuté ani na jej tvrdenia, podľa ktorých *„v zmysle článku V bod 4 Zmluvy mal výhradné právo jednostranne zadržať výplatu provízie až na obdobie 6 kalendárnych mesiacov, ak bolo s ohľadom na uzatvorenie poistných zmlúv zrejmé, že ide alebo môže ísť o konanie v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi alebo o konanie za účelom získania nezákonného alebo neoprávneného prospechu“.*

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje ústavnému súdu „zrušiť rozhodcovský rozsudok vydaný Medzinárodným obchodným rozhodcovským súdom v Bratislave v právnej veci žalobcu H..., zapísaný v obchodnom registri OS Banská Bystrica, oddiel: Sro, vložka číslo 14256/S proti žalovanému A., s. r. o. o zaplataenie 42 990,- €, sp. zn. 12/2008 z dôvodu porušenia práva na súdnu a inú právnu ochranu garantovanú v článku 46 ods. 1 Ústavy SR v spojení s článkom 51 Ústavy SR, a to z dôvodu:

(i) neúplného zistenia skutkového stavu veci, na čo bol rozhodcovský súd podľa zákona povinný a

(ii) nedostatočného odôvodnenia rozhodcovského rozsudku, ktoré by jasne a zrozumiteľne dávalo odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom právnej ochrany z dôvodu nevykonania dôkazov navrhovaných sťažovateľom“.

Dňa 19. júna 2009 sťažovateľka doručila ústavnému súdu písomný dôkaz týkajúci sa označeného konania a rozhodnutia rozhodcovského súdu, a to stanovisko Národnej banky Slovenska zo 4. júna 2009 k § 10 ods. 2 zákona č. 340/2005 Z. z. o sprostredkovaní poistenia a sprostredkovaní zaistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti

navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy, ku ktorému malo dôjsť postupom rozhodcovského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12/2008 a jeho rozsudkom z 24. februára 2009. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka namieta porušenie označeného základného práva z dôvodu, že rozhodcovský súd v jeho veci rozhodol na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu veci a rozhodcovský rozsudok nedostatočne odôvodnil.

Zo sťažnosti možno vyvodiť, že jej podstatou je námietka sťažovateľky, podľa ktorej je napadnutý rozhodcovský rozsudok, ako aj postup rozhodcovského súdu predchádzajúci jeho vydaniu protizákonný preto, že rozhodcovský súd rozdielne prihliadal na dôkazy a vyjadrenia predložené druhým účastníkom v rozhodcovskom konaní (ktoré rozhodcovský súd považoval za opodstatnené a preukázané), pričom sťažovateľkou predkladané dôkazy (rovnakej právnej povahy) nevykonali ani neuviedli dôvody ich nevykonania.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd

nerozhodujú všeobecné sudy. Ústavný súd sa pri zakladaní tejto právomoci riadi zásadou, že všeobecné sudy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Princíp subsidiarity právomoci predstavuje podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu ústavný príkaz pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

V danom prípade v namietanom konaní rozhodol rozhodcovský súd rozsudkom sp. zn. 12/2008 z 24. februára 2009, ktorým zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalobcovi sumu 42 990 € s príslušenstvom a trovami konania.

Konanie pred rozhodcovským súdom je v zásade jednoinštančné. Rozhodcovský rozsudok môže na základe žiadosti účastníka rozhodcovského konania preskúmať iný rozhodca, len ak sa na tom účastníci konania dohodli v rozhodcovskej zmluve, inak je jeho preskúmanie iným rozhodcom vylúčené, ak zákon o rozhodcovskom konaní neustanovuje inak (§ 37 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní).

Preskúmanie rozhodcovského rozsudku všeobecným súdom je zákonom o rozhodcovskom konaní taktiež limitované, a to dôvodmi na podanie žaloby, pre ktoré sa účastník rozhodcovského konania môže domáhať na príslušnom všeobecnom súde zrušenia rozhodcovského rozsudku. Podľa § 40 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní takto môže účastník rozhodcovského konania postupovať, len ak:

a) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, ktorá nemôže byť predmetom rozhodcovského konania (§ 1 ods. 3),

b) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, o ktorej už predtým právoplatne rozhodol súd alebo sa o nej právoplatne rozhodlo v inom rozhodcovskom konaní,

c) jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy,

d) sa rozhodlo o veci, na ktorú sa rozhodcovská zmluva nevzťahovala, a účastník rozhodcovského konania túto okolnosť v rozhodcovskom konaní namietal,

e) účastník rozhodcovského konania, ktorý musí byť zastúpený zákonným zástupcom, nebol takto zastúpený alebo v mene účastníka rozhodcovského konania vystupovala osoba, ktorá nebola na to splnomocnená a jej úkony neboli ani dodatočne schválené,

f) sa na vydaní rozhodcovského rozsudku zúčastnil rozhodca, ktorý bol rozhodnutím podľa § 9 vylúčený pre predpojatosť alebo ktorého vylúčenie účastník rozhodcovského konania pred vydaním rozhodcovského rozsudku nie zo svojej viny nemohol dosiahnuť,

g) bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17),

h) sú dôvody, pre ktoré možno žiadať o obnovu konania podľa osobitného zákona, alebo

i) bol rozhodcovský rozsudok ovplyvnený trestným činom rozhodcu, účastníkov konania alebo znalca, za ktorý bol právoplatne odsúdený,

j) pri rozhodovaní boli porušené všeobecne záväzné právne predpisy na ochranu práv spotrebiteľa.

Účastníci rozhodcovského konania pritom ustanovenia zákona týkajúce sa zrušenia rozhodcovského rozsudku nemôžu v rozhodcovskej zmluve vylúčiť, s výnimkou dôvodu podľa § 40 ods. 1 písm. h) zákona o rozhodcovskom konaní.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľky sa preto ústavný súd zaoberal otázkou, či v jej prípade neboli naplnené dôvody, pre ktoré sa mohla domáhať na príslušnom všeobecnom súde zrušenia rozhodcovského rozsudku. Jedným z týchto dôvodov je, že bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania [§ 40 ods. 1 písm. g) zákona o rozhodcovskom konaní]. Podľa § 17 zákona o rozhodcovskom konaní účastníci rozhodcovského konania majú v rozhodcovskom konaní rovné postavenie. Každému účastníkovi rozhodcovského konania sa má poskytnúť rovnaká možnosť na uplatnenie jeho práv a na ich ochranu. Rovné postavenie účastníkov rozhodcovského

konania je základnou zárukou zákonnosti konania a prejavom uplatnenia princípu „rovnosti zbraní účastníkov“. Je teda zákonnou povinnosťou rozhodcovského súdu postupovať v celom rozhodcovskom konaní tak, aby rovnosť účastníkov konania nebola len ich iluzórnym právom garantovaným zákonom, ale aby bola aj reálne v konaní naplnená. Týka sa to pritom všetkých štádií konania pred rozhodcovským súdom vrátane vykonávania dokazovania a samotného rozhodovania (vrátane odôvodnenia rozhodcovského rozsudku).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd zastáva názor, že v danom prípade bola sťažovateľka oprávnená domáhať sa ochrany svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ku ktorého porušeniu malo podľa jej tvrdenia dôjsť rozsudkom rozhodcovského súdu sp. zn. 12/2008 z 24. februára 2009 podaním žaloby o zrušenie tohto rozhodnutia podľa § 40 ods. 1 písm. g) zákona o rozhodcovskom konaní, o ktorej je oprávnený a aj povinný rozhodnúť príslušný (všeobecný) súd.

Ústavný súd z príslušného spisu rozhodcovského súdu zistil, že podaním z 25. marca 2009 (rozhodcovskému súdu doručenému 30. marca 2009) sťažovateľka oznámila, že podala v zákonom ustanovenej lehote (24. marca 2009) žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku príslušnému všeobecnému súdu, pretože bola toho názoru, že *„bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania a teda existuje dôvod na zrušenie predmetného rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 písm. g) Zákona o rozhodcovskom konaní“*. Z oznámenia rozhodcovského súdu z 27. novembra 2009 vyplýva, že príslušný všeobecný súd si dosiaľ nevyžiadal spisovú dokumentáciu v uvedenej veci.

Právomoc všeobecného súdu poskytnúť sťažovateľke ochranu pred zásahom do jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v danej veci vylučuje právomoc ústavného súdu na meritórne prerokovanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Navyše prijatím sťažnosti na ďalšie konanie za týchto okolností by vznikol ústavne neakceptovateľný stav, keď by o rovnakej veci rozhodovali paralelne dva orgány súdneho typu (IV. ÚS 146/08 tiež IV. ÚS 15/09 atď.). Ústavný súd považoval za vhodné tiež podotknúť, že v danom prípade skutočnosť, že vo veci je príslušný rozhodovať všeobecný

súd, uznáva aj sťažovateľka, čo vyplýva z toho, že podala žalobu príslušnému všeobecnému súdu, ktorou sa domáha zrušenia napadnutého rozhodcovského rozsudku.

Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol po jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2009